

ПОЛІКУЛЬТУРНІ ВИМІРИ ЛІТЕРАТУРИ В УКРАЇНІ

Викладач – Крупка М. А., канд. філол. наук, доцент кафедри української літератури.
Курс – 5 (1), семестр – 10 (2).
Кількість кредитів – 4.

Анотація дисципліни

Курс «Полікультурні виміри літератури в Україні» є вибірковою навчальною дисципліною для спеціальності 014. Середня освіта (українська мова та література). Предмет є одним з важливих у системі історико-літературних дисциплін, що вивчається студентами. Тому він виконує не лише інформаційну функцію, але й аналітико-синтетичну: розширює, поглиблює систему теоретико-літературних понять та історико-літературних знань. Він допомагає формувати вміння та навички, що забезпечують сприйняття української літератури у її національній специфіці, а також у компаративістичній площині, вчить правильно оцінювати, інтерпретувати художні тексти та явища. Пропонований підхід визначає такі загальні принципи вивчення матеріалу: історико-культурний, герменевтичний, генетичний, структурно-морфологічний, контекстуальний, функціональний, компаративістичний.

Відмінною особливістю ХХІ століття є розвиток ділових і особистісних стосунків, розширення й зміцнення культурних та економічних зв'язків між народами. ХХІ століття – це століття мови людського спілкування, діалогу культур – культури міжнародного співробітництва, культури суспільства в цілому. Основна освітня концепція, прийнята в сучасній Європі та закріплена Болонським процесом, зводиться до розгляду освіченої людини як об'єкта національної культури, толерантної до інших культур, яка бере до уваги погляди інших і відповідно до цього корегує свої власні. Міжнародні організації приділяють увагу питанню полікультурної освіти студентської молоді. Серед організацій, що координують це питання на міжнародному рівні, слід назвати ЮНЕСКО, Раду Європи, Міжнародне бюро освіти та інші. Важливі документи міжнародного значення були прийняті та підписані для поліпшення стосунків між представниками різних національностей, віросповідань тощо. Відомо, що в 1992 році Генеральною Асамблеєю ООН була схвалена Декларація про права осіб, які належать до етнічних та релігійних меншин. Цей документ, зокрема, регулює права культурних меншин на вивчення культури, історії та традицій свого народу. Радою Європи було офіційно визнано, що в межах демократичного суспільства, громадяни мають поважати самотність будь-якої особи, її релігійні, мовні відмінності. У Національній доктрині розвитку навчання України в ХХІ столітті зазначається, що навчання підпорядковане формуванню системи національних інтересів як головних пріоритетів світоглядної культури особистості й, поряд з цим, воно сприяє оволодінню багатствами світової культури, вихованню поваги до інших народів.

Сучасні реалії вимагають від філолога готовності до ефективної участі в діалозі культур, забезпечення міжкультурної взаємодії в усіх сферах життя. У зв'язку з цим професійне й особистісне становлення майбутніх фахівців з філології як суб'єктів діалогу культур, носіїв цінностей полікультурності не уявляється без оволодіння ними полікультурною компетентністю.

Література розглядається у контексті соціального життя та культури доби як активний, діяльний учасник історичного процесу. Типологічний принцип вивчення матеріалу поєднується із проблемно-теоретичним, при цьому враховуються загальнолюдські універсалії.

Мета предмету – засвоєння суттєвих явищ літературного процесу, сприяння активізації та систематизації знань, які студенти отримали під час вивчення попередніх історико-літературних та культурологічних дисциплін з літератур інших народів, оволодіння знаннями з предмету та уміння застосовувати їх у практичній діяльності. формування читацької культури, творчих здібностей, критичного мислення, навичок самостійного аналізу та аргументованого оцінювання прочитаного; Визначити й описати особливості процесів

взаємопроникнення елементів національних культур, переосмислити інтеркультурні компоненти в ретроспективному аспекті, підкреслити тенденції розвитку інтернаціонального та національного в культурі. Розробити методи дослідження художнього літературного тексту як об'єкта різних інтерпретаційних підходів. Визначити новітні тенденції розвитку української літератури в полікультурному світі, зокрема, висвітлити особливості репрезентації образу України в світі за допомогою аналізу художніх творів, висвітлити нові вектори розвитку фахового перекладу, застосовуючи синергетичний підхід; виявити особливості різних типів художнього дискурсу.

Пріоритетним завданням курсу є сформувати бікультурну особистість, що спроможна поділяти культурні погляди, цінності та норми інших національних та етнічних спільнот: дати уявлення про цілісність та тяглість світового літературного та культурного процесу; дати комплексний огляд української літератури в контексті європейського письменства; розкрити особливості творчості знакових письменників; ознайомити з полікультурними літературознавчими методологіями, приділити особливу увагу порівняльно-історичному, порівняльно-типологічному, генологічному, інтертекстуальному, постколоніальному, етноімагологічному підходам; формувати вміння та навички самостійно оцінювати, інтерпретувати тексти; розкрити питання взаємодії національних художніх систем: осмислити зв'язок літератури з духовним розвитком людства.

Перевагами дисципліни є те, що у процесі її засвоєння у студентів формуються такі компетентності:

Загальні компетентності

- 1) здатність бути критичним і самокритичним;
- 2) здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями й застосовувати їх у практичних ситуаціях;
- 3) здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел;
- 4) уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми;
- 5) цінування та повага різноманітності та мультикультурності, усвідомлення значущості історичного та культурного досвіду людства;
- 6) здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;
- 7) здатність до проведення досліджень на належному рівні;
- 8) спроможність створити узагальнену картину світу й виокремити місце людини в ньому, осмислити природу й значення власних життєвих цінностей;

Фахові компетентності

- 1) володіння системними знаннями про основні періоди розвитку української та світової літератури, її чільних представників; розуміння міжкультурних взаємозв'язків у літературі, традиційної та авангардної літературної практики;
- 2) розуміння ролі літератури й мистецтва для власного інтелектуального розвитку, базові уявлення про специфіку письменницької творчості, літературні жанри, напрями, школи;
- 3) здатність виконувати різні види лінгвістичного та літературознавчий аналіз;
- 4) розуміння специфіки міжкультурної естетичної комунікації
- 5) уміння сприймати літературний твір як явище мистецтва у єдності його змістових та формальних особливостей;

Результати вивчення спецкурсу базуються на програмних результатах навчання, визначених відповідною освітньою програмою, є достатніми для успішного здійснення професійної діяльності, компетентного розв'язання складних завдань інноваційного та дослідницького характеру в галузі філологічної освіти, а також /або подальшого навчання на третьому рівні освітньо-наукового циклу вищої освіти.

У результаті вивчення курсу студент повинен

знати:

- ◆ основні поняття й терміни в галузі полікультурності;
- ◆ проблематику, провідні напрями сучасних літературознавчих досліджень;
- ◆ творчий шлях письменників та зміст художніх творів, визначених для програмного опрацювання;
- ◆ провідні праці літературознавців з проблеми полікультурності;
- ◆ знати основні етапи та характеристики історико-культурного процесу;

уміти:

- ◆ виявляти й науково пояснювати літературознавчі явища, процеси, концепції у галузі полікультурності.
- ◆ застосовувати методологію контекстуального, компаративістичного та історико-функціонального вивчення літератури.
- ◆ вести науковий пошук щодо дослідження проблем міжкультурної комунікації;
- ◆ систематизувати літературні факти та явища, давати їм об'єктивну оцінку;
- ◆ ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати та систематизувати;
- ◆ застосовувати на практиці отримані знання в конкретних ситуаціях міжкультурної взаємодії.

Програма спрямована на осмислення специфіки літературного процесу в Україні у його зв'язках з іншими сферами національної культури (фольклором, міфологією тощо), а також у контексті міжкультурної комунікації.

Отже, засвоєння курсу «**Полікультурні виміри літератури в Україні**» істотно збагачуватиме загальнокультурний, інтелектуальний та естетичний рівень майбутніх філологів, формуватиме в них концептуальний погляд на вітчизняне письменство, систематизуватиме знання про сутність культурних явищ, а також закріплюватиме навички цілісного аналізу художнього тексту з погляду найновіших літературознавчих методологій, зокрема компаративістики.

Е-mail кафедри: kul@rshu.edu.ua

Е-mail викладача: krupkamir@ukr.net

Очні консультації: щосереди з 12.35 до 14.00 (2 академічні години).

Онлайн- консультації: щовівторка з 17.00 до 19.00.